

ШОДУНАВКА.

№ 26.

Београдъ 27. Юнія.

1847.

БОЖІЙ ПРОМЫСАЛЬ БДИ НАДЪ СВА- КИМЪ ДОБРЫМЪ ЧОВЕКОМЪ.

(Продуженіе.)

Али садъ већь доће време, да Густавъ дворъ свой оставити, и у поглавитый градъ, где се господинъ Вилдавъ понайвише задржаваше, ини мора, да науке выше започне. — Ахъ како є страшанъ и ужасанъ ударъ то за оба-двоје ово дѣце био! — Сузнимъ очима јду-се једно одъ другогъ растати могаше, и Густавъ обѣћа Маріји, да ће онъ увѣкъ на юю мыслати, но да и она на њега, кадъ цвѣће плести, и лес заливати буде, никада пезаборавља. Маріја не могаше говорити, тако ју є одлазакъ његовъ тронуо био, она само сагнувши се, сузама напунїше очи кецельомъ прекриваше. Но обећани ћврло є точно испунивала. И премда дѣца иначе штету какву лако прежале, и себе са стотиномъ новы увеселїња ублажити, и утѣшити знаю, то опетъ кодъ љуби тай случај садъ небише. Обыталиште љинио чинише юй се садъ сасвимъ пусто и жалостно, и самъ дворъ сасвимъ измѣнио и много мрачни и суморни него пређе. Отацъ љинъ примѣтивши, да є Маріја веселость свою знатно изгубила, и свагда у мыслима яко погружена по гроблю хода, понайвише на друмъ, коимъ є Густавъ отишао, изгледаюћи, почео се у почетку смѣшити томъ дѣтинскомъ поступку малене кћери свое; но напрасно пробуди се у љему ово чувство, да ће одтудъ може быти зло какво произићи, кое бы заражену пропасти љегове рану повредити могло.

И Маріја садъ већь мораше се у нужднима рукодѣлјима обучавати, нити є могла више та-ко дуго, као пређе, на гроблю са цвѣћемъ за-бавляти се. Госпожа учителька обучаваше ю-щити, и плести, и тако само на вечеръ могла є,

и то у дружству отца свогъ, у своїй кѹћи бы-ти. Ништа манѣ она опетъ непрестано мысля-ше на свогъ игре садружника, и ништа тако сильно желила ніе, као да бы Густавъ опетъ у дворъ се свой скоро повратио. —

Деветъ година већь протекоше, одако є старый Марко у Франкенталу гробляръ постао био, и једногъ вечера, сѣдећи онъ на столици једной, поредъ прозора тихе свое кѹћице, оз-бильскіе и жесточие него иначе, на спрамъ љуби-ца сѣдећу кћеръ баџаше погледе, коя є пре љуби-колико дана седамнасту годину навршила бы-ла, и подобно ружи цвѣташе. И Густавъ є већь љипъ, и угледањъ младића постао, и пређе две седмице налазио се бише у двору свомъ. Таки, како є дошао у Франкенталь, одма доће садружину свою посѣтити, коя радость свою, виде-ши љубица, за коимъ є непрестано тужила, тако нечаяно, ніе сакрити могла; но у сладко и явно усвѣдицани садъ упустила се била.

Ни једанъ данъ одъ тогъ времена ніе Густавъ пропуштао на гробљи доби, и ако садъ и ніе вѣнце съ љемомъ плео, и лес заливао, то опетъ врло се радо са овомъ, одъ дѣтета садъ већь поставшомъ дѣвойкомъ, кое любезноти и лѣпоти довольно начудити се немогаше, по ви-ше сатиј, о прошастомъ прерадостномъ дѣти-нскомъ животу разговарао. И садъ башь пре-краткогъ времена оставио ю баше.

Замышленијъ сѣдио є дакле старый Марко на мѣсту, на коемъ є мало пређе Густавъ сѣ-дио, главу на прси оборивши, и у печалнима мы-слима погружень, међутымъ Маріја є, наспрамъ љубица, нѣшто плела била.

Марко є узайму ово двоје млады прилюб-ностъ примѣтio, и видио добро, да є то више вѣшто, нежели само дѣтинска наклоностъ, коју су они једно къ другомъ чувствовали, и да ће зла сљедства одтудъ за Густава, и љегову неискусну

и невину кърь произиши. Затлючи дакле усеби¹, юшъ за времена Марю одъ обходена са овымъ младымъ господициемъ уклонити.

„Зашто сте въ данасъ тако срдити, сладъкъ отче?“ запытала Маря, кадъ га є двалупъ за нѣшто пыта, и никаква оговора неполучи.

„И писамъ срдитъ“, одговори Марко, „но бриканъ и замышльнъ.“

„Брижна? а запытъ?“ запытала дѣвичка.

„Ни запытъ друго, него тебе ради.“

„Мене ради, а запытъ то?“

„Е ли бы данасъ Густавъ овадъ?“

„Было є пређе єдногъ сата; но вы се пътило на мене срдите“, рече Маря упленено. „Кажите ми молимъ въасъ, запытъ сте печали?“

„Башъ Густава ради.“

„Густава ради?“ запытала дѣвичка, и образи нѣни садъ се зарумене.

„Онъ често долази“, рече старый, „онъ тебе за лѣну смагра, и то само рѣвъ конадъ имати мора.“

„Ахъ сладкий отче, та младъй господинъ врлъ є добар!“

„То є истина, но и врлъ непредосторожанъ, и толико неразудильнъ, колико добар!“

Младъй господинъ нѣвишетое дружество Маріе!“

„Како въ заповѣдате, сладкий отче“, рече

Марія са сузими очима.

„Га и Густавъ, въ обое неизнате, предъ каквомъ опасномъ пропасчу стоите; но я то жалостнъмъ срдцемъ примѣчавамъ Маріе! Юшъ въ време, юшъ є то навычай, кои се лаго заборавити може, юшъ дѣтинска склонность, коя въасъ єдно къ другому прилюблива; но тежко вама, тежко мени, ако ова наклоность умножи се, ако она дивія страсть постане; ѡербо онда била бы та, бы онъ сасвимъ изгубилънъ, и сасвимъ пропа. Маріе! върху рѣчма отпа твога, найболѣта твога прѣтеля, кога подъ сунтвомъ имашъ, и кои вѣнь старосѹ изнемогава.“

„Отче!“ еспаше Марія.

„Кадъ Густавъ опеть изъ двора овамо дође, то избѣгавай га, поль буди каквымъ изговоромъ; ако пакъ то башъ чинити неумозжешъ, то одговарай му на нѣгове вопросе; но упратко, и приѣжно къони се одъ сваке прилике, съ пѣшимъ сама быти. Обенавашъ ли се ты то учини?“

„Я то обенавамъ,“ одговори она, пресъдиюнимъ гласомъ.

„То си ты опеть мое добро и послушно лѣте!“ рече старый, и међутимъ устане, и унѣвѣнемъ восторгу срдачно ѿ у чело полюби,

„Ево дакле опеть єдногъ госта, кои тихогъ потребуе обиталишта“, погледавши на прозоръ, рече старый. „Я ћу таки натрагъ доћи“, повѣреши затръмъ, и вѣнъ къ вратма поне, и опеть се окрене, приступи тронутымъ срдечију къ Мари, и рече ѹой: „Маріе! много самъ и претрпю и препатю па овомъ свьту, випе пижели шита готово сиље єдногъ човека полнети могу, много твоє матере, а юшъ випе тебе ради. Маріе! то одъ мене дочекате,“ есаюи одговори Марія, и посртанаи баци се у паруцие отца свога.

„Садъ дакле утврдѣшъ на жалости дѣло мое одходимъ,“ рече Марко, изъ наручіи свога дѣтета отрѣгнуши се, и изъ собе изишавши.

ши.

(Продужение сљадуе.)

ПУЖДА И НЕБРЕЖЛИВОСТЬ ДОБРОГО ВОСПИТАНИЯ.

(са Григорија.)

Римски закони чису дозволявали ни єдномъ се є ко одъ Римлана юго изговорити предъ судомъ, да пје знао законе. Овай налогъ, види се, да є добро почетакъ одъ оногъ светогъ писма: „Богъ, давши законе Мојего, заповѣдиму, да јї обзани у ѡбломъ саборију сынова Израила, као и свакомъ Израиланину, не да јї самъ онъ зна, вѣнь да јї и своја дѣди предају. Мойсей пакъ заповѣда и свештенницима, да јї читаю цвломъ народу, мужкима и женскима. Зашто? да чую (вели), и да уче бојти се Господа Бога; да се извршавао све рѣчи тогъ закону; и нынови сынови, кои неизнајо, да чую и уче бојти се Господа Бога.“ Кадъ є све, што є писано, наравно за нашу научу писано; и кадъ свако заблуђенъ произлази одъ неизнане свете закона; кои є толико неразуманъ, да неизнаја му є несправни ѿ пужди, да зна законе Бога, пег' што є єдномъ Римланину было, да зна политичке законе? Грађанине Римскій, неизнаји законе свогъ отечества, быо є понайваше опасности, да се и самогъ привременогъ живота лиши; Христијанинъ пакъ, који є определенъ на небу, ако неизна законе свогъ небесногъ отечества, у опасности є, да се на свагда тога лиши, и да єо безаконаче бъде доће. Јеръ, као

што је безъ сile био изговоръ Римлянина, да виे законе знао, такође, и јоштъ више с немогуће Христијанину, да се съ непознавањемъ свете закона предъ судомъ свевышићъ и праведногъ законодавца оправда; гдѣ ће се, као што онъ вели, казнити и кои виे знао, као и онай, кои с знао.

Ова божествены закона наука, премда в непремѣно нуждна, пренебрегнута је данась, као и друга добра; и тако у обште видимо више њи садашњегъ времена Христијана у найвећемъ познаню, или само у безметодномъ и одъ части знаню свое собствене вѣре. Родитељи, кои бы требало да су први вѣроучитељи свое дѣце, безъ вѣроучења будући, нити могу, нити хоће да науче свою дѣцу. Да ји ко упыта, имао л' времена за сва проча дѣла живота и бриге? Труде се съ великимъ брижљивосћу, да сабирају богатство за свою дѣцу; труде се за благополучне бракове; а за само добро воспитање свое дѣце немаю времена; или, и ако имао времена, своје воспитање, кое јимъ дају, ограничено у толико, да ји науче, каквымъ да се начиномъ сјајно одѣвају, и како да се владају при узаймнимъ посвѣћењима и поздрављењима. Оваквымъ родитељима врло је сходно ово, кое је Кратесъ рекао: „Кудъ сте похитали, люди? шта се съ толикимъ вниманијемъ трудите за получење новца, а пренебрегавате воспитање ваше дѣце, којој ћете оставити новце?“*) Родитељи пакъ, кои се показују да имају старање за свою дѣцу, они се изговарају, да не знају начинъ, коимъ бы ји поучавали.

Стеріја М. Јука.

КЊИЖЕВНИЙ ПРЕГЛЕДЪ.**))

Горскій Віенацъ. Историческо событије при свршетку XVII. вѣка. Сочиненіе П. П. Н. Владике Пр-

*) Вељаше Кратесъ, да бы требало (кадъ бы само могуће било) попети се на вијиште место једне вароши, и оданде повикати: „О люди, кудъ сте задутали, кои се внимательно за полученъ новаца осимъ свега трудите, а за ваше сынове, коима ћете ове оставити, врло мало се бринете.“ На ове Кратесове рѣчи дадаје Плутархъ врло паметно извѣшће. „Такови родитељи (вели) чине оно исто, кое и они, кои се за чизму старају, а заборављају ногу, за коју је чизма.“ — С. М. Ю.

**) За настъ с мыслимъ врло важно, знати, како се дѣла наша списатеља описано на страницама језицима; и зато пре-вео самъ критику о Горскомъ Вѣнцу, печатану у книжевномъ листу, кој излази у Задру подъ именомъ: La Dalmazia. Ђорђе Банъ.

ногорскога. У Бечу, Словима ч. о. о. Мехитариста 1847.

Подъ овимъ насловомъ изашла је пролѣтост у Бечу једна историчка драма пресвѣтлога Владике Црногорскога, г. Петра Петровића, мужа веома знаменитога, и једнога одъ најкрѣпчихъ обновитеља Славенске книжевности.

Ово дѣло одъ велике важности за нашъ народъ представља једанъ случај, кој се додјело на концу седамнаестога столѣтја, а то је било ослобођење Црногоре одъ Турскога ярма.

Чуство вѣроузакона у њему дивно влада, смѣлано са некимъ дивимъ юначтвомъ, али умренимъ одъ ладне разумности неки стараца, кои су поглавари народа, и кои плету жице свега сузаклетїа.

Душа цѣле драме је Владика Данило Стѣпчевићъ Нѣгушъ, и онъ се надъ свима одликује не толико власћу, колико знанјемъ, родолюбивимъ и вѣроисповѣднимъ чуствомъ, узнесенимъ на найвећији степенъ благородства и высине, али кои не прелази у фанатизамъ ни у свирѣпост. Онъ ти је непрестано предъ очима, и колико већма у намренију, одъ њега зачетоме и у зрѣлости приведеноме, напредује, то већма та се допада. На првый мањъ чини се таванъ и таинственъ своимъ војводама, али башъ ова тавност даје његовомъ говору неку узвишеност. Кадъ је пакъ изпытао тежења свију, и увидјо обшту волју, његова душа у самомъ држанју радује се, и добыва живљо и радостнијо боју. Онъ неће съ Турцима да се завади, а завадијо бы се, кадъ бы нужно было, али управља свако движенју, подиже и укрѣпљава сваку мишицу. Тако онъ извршије своје дужности духовногъ и временитогъ поглавара, а да никада несиће на какво дѣло, быћу своме несходно. Прекрасно му је описанъ карактеръ и јединији може быти, кој је сасвимъ развијенъ. Сви други карактери, кои више, кои мањи, некога су дивијега юначтва, одушевљенога мрзосћу противъ слѣдователя Турскога вѣроисповѣдана. Разлика стоји у већој или мањој разумности по узрасту и изкуству особа. „Али морамъ признати, да досада јоштъ нисамъ видјо ни једно описанъ кое Славенске общтине, кое бы точније и живље одъ овога било. Само у народнима пѣсмама налази се черта, овоме описано подобни. У наши списатељи неби ји могао наћи.

Овдѣ видишъ вѣрно описане наваде, обичаје, добродѣтельи, пороке, предразсуде, вѣро-

изповѣданъ, фанатизамъ; ніе изкваренъ ни еданъ карактеръ, ни едно обстоятельство не стои изванъ свога мѣста; овдѣ вампир, пророчанства, чародѣйства; тамо и сама поруга, шала, угризаюће рѣчи.

Занѣста је удивително, да у једномъ дѣлу, гдѣ толико лица участвую, има толико различиты сплетака и теженja; гдѣ еданъ за другимъ толики случаји међусобно противни послѣдњу, гдѣ има предпрѣтїа и противудѣйства; удивително је, да је стихотворацъ знао изићи на край са свомъ пожеланомъ ясноћу, да је могао скупити толике разбачене трагове, толике догађаје, те скопчати јї и на единство дотерати, кое ніе

ни найманъ покварено, не само у дѣлу, но што је дивно, ни у мѣсту, ни у времену. Найпосле савъ догађај сузаклетіја окончава се у Ловћену за кратко време одъ четири дана. А те ствари доказују, да је била сиљна одушевљеност онога, који је написао ову књигу, у којој толико су лѣпоте, толико познанъ свога народа и найманъ завитак людскога срца, да откривају еданъ изванредни духъ у списателю, који превозходећи све тегобе, могао је удејствовати свой умшлай такомъ живосћу, истинитосћу, прјязносћу, да му се књига врло любопытно чита.

(Далѣ слѣдуј.)

С М Ђ С И Џ Е.

ВѢСТИ.

* Славени у Бечу озбиљно настоје, да се тамо заведе Ческиј театр. Мысли се, да ће г. Покорни, као рођеный Чехъ, кои два театра у Бечу притежава, еданъ уступити за Ческа представљања.

* Млади Словенци, кои у Люблянскомъ универзитету богословије уче, саставили су међу собомъ дружство ради ученија Славенски језика.

* Еданъ дописатељ у Ческомъ листу „Квѣти“ јавља, да текстъ къ облијављеној Србској живописној историји г. Атанасија Јовановића (В. пр. ч. Подун.) пише еданъ найдобранији списатељ Србскиј.

НЕШТО О ФИЛОСОФИЈИ.

Оваковыи чланакъ еданъ написао је др. Габлеръ у Ческомъ музејнику, гдѣ Хербартову систему пресуђује; доказивајући при томе, да Славени морају другимъ путемъ у философији ударити. На то се одзывао г. Сметана у Нѣмачкомъ часопису „Ost und West“, непристойно нападајући г. др. Габлера и Ческу литературу понижавајући. — Сметана је само спомоњникъ учитеља философије у Прагу, а тако говори, као да бы био ректоръ самовластнији. Противъ неочеканога напада овога философскога помоњника написао је г. др. Габлеръ Нѣмачку брошурницу, гдѣ свой чланакъ у музејнику печатанъ брани. Одъ те брошурице, чимъ је изашла, за прва два дана продало се у Прагу 500 екземпляра, кое је очевиднији знакъ, да

Славенскиј елементъ у Ческој преважава и стално се утврђује.

ОДГОВОРЪ

на просто-народно правдословно питање.

(у Подунавки № 23.)

Средствомъ поведење парнице између она три путника, речена заједника, са гостијникомъ, коме су поменута троица сандукајући съ новцима, при пољазку у купатило, на оставу предали, гостијникъ ніе морао, почевши с одъ ны троице еданъ новце однео, прочној двојици штету накидити зато: што су они не само саизволили, него за болѣ гостијника увѣрти, и собствене знаке свомъ, новце однесавши, другудали, да може сандукајући отворити; а нарочито зато: што је оскуђевао при парници онай трећи другъ, по постојењу уговору: „да гостијникъ безъ присуствија све троице никако новце дати несме,“ као што и обште правило гласи: „као што уговорачи уговоре, онако и нека буде.“

Андреја П. Соколјанинъ.

НОВА КЊИГА.

Историческо-критическо Описаније битке Косовопольске одъ е. 1389. Јуна 15. Сачинено одъ Ђорђа Малетића, а издано заведије са картомъ Косовогъ Поља Ђорђемъ Мршићкимъ, Мед. Докторомъ и Кавалеромъ. У Новомъ Саду, Печатано писменими I. Каулициј. 1847. — На 8-ку, стр. XXI., 51.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издаво и печатано у Правителственој Књигопечатнији у Београду.

